

PREISKAVA (167. – 191. člen)

I. ZAČETEK KAZENSKEGA POSTOPKA

- kazenski postopek se lahko začne le, če njegovo **uvvedbo zahteva upravičeni tožilec** (*načelo akuzatornosti*)
- **redni kazenski postopek** pred okrožnim sodiščem se začne:
 - z zahtevo za uvedbo preiskave
 - z vložitvijo neposredne obtožnice
 - z vložitvijo zasebne tožbe, če gre za zasebnega tožilca

II. SPLOŠNO O PREISKAVI

- preiskava je zamišljena kot **prva in obvezna faza rednega kazenskega postopka** pred okrožnim sodiščem
 - preiskava je obvezna za kazniva dejanja s predpisano kaznijo nad 5 let zavora, državni tožilec lahko za ta dejanja vloži neposredno obtožnico le s soglasjem preiskovalnega sodnika
 - preiskava je fakultativna za kazniva dejanja s predpisano kaznijo od 3 do 5 let zavora, državni tožilec lahko za ta dejanja vloži neposredno obtožnico brez soglasja preiskovalnega sodnika
- preiskava je neko **pripravljalno fazo** za glavni kazenski postopek
- dominus litis preiskave je **preiskovalni sodnik**
- preiskava je **najbolj značilni institut inkvizitornega postopka**, ki so ga prevzeli mešani postopki
- pogoj za uvedbo preiskave je **utemeljen sum** – preiskava se lahko začne na zahtevo upravičenega tožilca zoper določeno osebo, če je utemeljen sum, da je storila kaznivo dejanje (*167/1*)
- utemeljeni sum, ki se zahteva za preiskavo, preprečuje neutemeljeno preiskovanje
- v preiskavi se preverja utemeljenost suma, da je določena oseba storila kaznivo dejanje
- preiskava **ni javna**, kar je sicer tipično za inkvizitorne postopke
- pri preiskavi so **lahko prisotne stranke**, kar je kontradiktorni dodatek k preiskavi

III. NAMEN PREISKAVE

- **namen preiskave je v zakonu jasno določen** (*167/2*):
 - zbiranje dokazov in podatkov, ki so potrebni za odločitev, ali naj se vloži obtožnica ali naj se postopek ustavi
 - zbiranje dokazov, za katere obstaja nevarnost, da jih na glavni obravnavi ne bo mogoče ponoviti
 - zbiranje drugih dokazov, ki utegnejo biti koristni za postopek in je smotrno da se izvedejo
- preiskava je namenjena **preizkusu utemeljenosti kazenskega pregona**
- v njej se zbere le toliko dokazov o kaznivem dejanju in storilcu, da se lahko presodi, naj se kazenski postopek nadaljuje ali ne

IV. ZAČETEK PREISKAVE

ZAHTEVA ZA PREISKAVO

- preiskava se začne **na zahtevo upravičenega tožilca** – s tem se tudi formalno začne kazenski postopek
- **zahteva za preiskavo** mora biti po vsebinski in formalni plati opremljena s takšnimi podatki ali dokazi, da omogoča preiskovalnemu sodniku odločitev brez dodatnih poizvedb
- **v zahtevi za preiskavo je treba navesti** (*168/3*):
 - osebo zoper katero se zahteva preiskava (*preiskava zoper neznanega storilca ni mogoča*)
 - opis kaznivega dejanja
 - pravna kvalifikacija dejanja
 - okoliščine iz katerih izhaja utemeljenost suma
 - že zbrane dokaze
- **v zahtevi tožilec predlaga**
 - katere posamezne okoliščine naj se raziščejo
 - katera preiskovalna dejanja naj se opravijo
 - o kakšnih vprašanjih naj se zaslišijo posamezne osebe
 - naj se zoper osebo, za katero se zahteva preiskava, odredi pripor (*fakultativno*)

- poleg tega državni tožilec pošlje preiskovalnemu sodniku **kazensko ovadbo, spise, zapisnike o opravljenih dejanjih** in vse **predmete, ki utegnejo biti dokaz** (168/4)

ODLOČANJE O UVEDBI PREISKAVE

- o **uvedbi preiskave odloča preiskovalni sodnik** na zahtevo upravičenega tožilca, ne sme pa na lastno pobudo
- preden preiskovalni sodnik odloči o preiskavi, mora zaslišati osebo, zoper katero se zahteva uvedba preiskave
- **če se preiskovalni sodnik strinja z zahtevo** izda sklep o preiskavi – zoper sklep o preiskavi se obdolženec lahko pritoži, o pritožbi odloča zunajobravnavni senat v 48 urah, pritožba ne zadrži izvršitve sklepa (169)
- **če se preiskovalni sodnik ne strinja z zahtevo**, o uvedbi preiskave odloča zunajobravnavni senat – zoper odločitev senata je možna pritožba v 48 urah, pritožba ne zadrži izvršitve sklepa (169)
- po ZKP lahko preiskovalni sodnik pred uvedbo preiskave določi tudi **preiskovalni narok**, na katerem se državni tožilec in preiskovanec ustno izjavita o okoliščinah, ki so lahko pomembne za odločitev o uvedbi preiskave tožilec lahko spremeni ali dopolni zahtevo za preiskavo ali pa predlaga postopek po neposredni obtožnici: s tem se je mogoče izogniti preiskavi, jo omejiti, prilagoditi ali skrajšati – v praksi nikoli ni zaživel

V. RAZŠIRITEV IN DOPOLNITEV PREISKAVE

- preiskovalni sodnik opravi preiskavo le glede tistega kaznivega dejanja in tiste osebe, na katero se nanaša sklep o uvedbi preiskave (*načelo akuzatornosti*)
- med preiskavo pa se lahko pokaže, da jo je treba razširiti še na druga kazniva dejanja in druge osebe
- o nastalem položaju preiskovani sodnik obvesti upravičenega tožilca
- upravičeni tožilec nato poda **zahtevo za razširitev preiskave**, ki se obravnava enako kot zahteva za preiskavo
- **razširitev preiskave je treba ločevati od dopolnitve**
- **dopolnitev preiskave** daje upravičenemu tožilcu možnost, da **vpliva na poglobljenost preiskave**, tako da zahteva dopolnitev med njenim izvajanje

VI. KONEC PREISKAVE

REDNI KONEC PREISKAVE

- preiskovalni sodnik konča preiskavo, ko spozna da je stanje stvari dovolj razjasnjeno, da se bo upravičeni tožilec lahko odločil, ali naj odstopi od pregona ali naj vloži obtožnico (184/1)
- preiskovalni sodnik pošlje spise upravičenemu tožilcu
- upravičeni tožilec mora v 15 dneh predlagati dopolnitev preiskave, vložiti obtožnico ali pa odstopiti od pregona
- ta rok se sme na predlog senata podaljšati, ampak samo državnemu tožilcu (184/2)
- če preiskava ni končana v 6 mesecih, mora preiskovalni sodnik obvestiti predsednika sodišča, zakaj preiskava še ni končana – predsednik sodišča mora ukreniti vse, da se preiskava čim prej konca (185).

USTAVITEV PREISKAVE

USTAVITEV PREISKAVE, KER TOŽILEC Odstopi od PREGONA

- preiskava se lahko konča predčasno, če **upravičeni tožilec odstopi od pregona**
- **preiskovalni sodnik s sklepom ustavi preiskavo**, ne glede na to kakšna je njegova ocena zadeve – mora ustaviti preiskavo, ker ne obstaja več tožilčeva zahteva za pregon (*načelo akuzatornosti*)
- tožilec ni dolžan navajati razlogov za odstop od pregona
- če državni tožilec odstopi od pregona, lahko pregon nadaljuje oškodovanec kot subsidiarni tožilec (180/1)
- če pride preiskovalni sodnik so spoznanja, da so podani razlogi za ustavitev postopka, sam ne more končati preiskave, lahko pa tožilca obvesti o svojem spoznanju in zahteva od tožilca na odstopi od preiskave

USTAVITEV PREISKAVE PO URADNI DOLŽNOSTI

- **zunajobravnavni senat lahko po uradni dolžnosti ustavi preiskavo**, ko odloča o kateremkoli vprašanju med preiskavo in ugotovi (181/1)

- da dejanje, za katerega je obdolženec obdolžen, ni kaznivo dejanje
- da so podane okoliščine, ki izključujejo kazensko odgovornost obdolženca pa ni pogojev za varnostne ukrepe
- da so podane okoliščine ki izključujejo kazenski pregon (*kazenski pregon zastara, amnestija, pomilostitev...*)
- da ni dokazov, da je obdolženec storil kaznivo dejanje
- o ustavitvi preiskave mora zunajobravnavni senat izdati sklep

SKLEP O USTAVITVI PREISKAVE

- preiskava se ustavi:
 - s sklepom preiskovalnega sodnika, ker tožilec odstopi od pregona
 - s sklepom zunajobravnavnega senata, po uradni dolžnosti
- sklep o ustavitvi preiskave se pošlje državnemu tožilcu, obdolžencu in oškodovancu
- priprtega obdolženca je treba izpustiti iz pripora takoj po sprejemu sklepa
- zoper sklep preiskovalnega sodnika, ni možna pritožba.
- zoper sklep zunajobravnavnega senata se lahko pritožita državni tožilec in oškodovanec

PREKINITEV PREISKAVE

- preiskava se prekine, če se v zvezi z obdolžencem **pojavi ovire ali motnje, ki začasno preprečujejo pregon**
- preiskavo prekine **preiskovalni sodnik s sklepom**
- gre za primere, ko obdolženec duševno ali telesno zboli, je na begu, ali so podane druge okoliščine, ki začasno preprečujejo pregon
- pred prekinitvijo mora preiskovalni sodnik zbrati vse dokaze o kaznivem dejanju in kazenski odgovornosti
- ko prenehajo ovire, ki so povzročile prekinitev, se preiskava nadaljuje – o nadaljevanju ni potrebno izdati sklepa

VII. SUBJEKTI V PREISKAVI

1. VLOGA PREISKOVALNEGA SODNIKA V PREISKAVI

- preiskovalni sodnik je **dominus litis preiskave**
- preiskovalni sodnik izvaja preiskavo **po lastnem preudarku**, tako kakor se njemu zdi najbolj prav in primerno, lahko pa opravi **nekatera preiskovalna dejanja na predlog strank**
- **tipična preiskovalna dejanja, ki se opravljajo v preiskavi**: zaslišanje obdolženca, zaslišanje prič, ogled, pridobivanje izvedenskih mnenj, hišna in osebna preiskava, zaseg predmetov, pregled in raztelešenje trupla, izkop trupla, telesni pregled obdolženca ali drugih oseb, odvzem krvi, odvzem prstnih odtisov...
- preiskovalni sodnik večinoma **sam neposredno izvaja preiskavo (171/1)**, nekatera preiskovalna dejanja pa lahko zaupa drugim organom, v mejah ki jih določa ZKP
- preiskovalni sodnik lahko **policiji prepusti izvedbo nekaterih preiskovalnih dejanj**, ki jih je sam odredil (*hišna preiskava, osebna preiskava, zaseg predmetov, fotografiranje, jemanje prstnih odtisov*), sicer pa je sodelovanje policije v preiskavi omejeno na tehnično pomoč (*172/3, 172/4*).
- preiskovalni sodnik je na nek način kontaminiran, ker uvede preiskavo samo, če je podan utemeljen sum – začne preiskovati zadevo s predpostavko krivde

2. VLOGA OSTALIH SUBJEKTOV V PREISKAVI

NAVZOČNOST STRANK V PREISKAVI

- zakon se trudi, da bi strankama omogočil aktivno udeležbo v preiskavi.
- stranke, zagovornik in včasih tudi oškodovanec so lahko **navzoči pri preiskovalnih dejanjih**, če pa ne pridejo, lahko preiskovalni sodnik preiskovalno dejanje opravi brez njihove navzočnosti:
 - pri zaslišanju obdolženca: zagovornik in državni tožilec, v nekaterih primerih je njuna navzočnost obvezna
 - pri zaslišanju prič: državni tožilec, obdolženec in zagovornik, obdolženec se lahko odstrani če priča želi
 - pri zaslišanju izvedencev in pri ogledu: državni tožilec, obdolženec, zagovornik in oškodovanec
 - pri hišni preiskavi: državni tožilec in zagovornik

PREDLOGI STRANK MED PREISKAVO

- **tožilec** že v zahtevi za preiskavo predlaga, katere okoliščine naj se raziščejo in katera dejanja naj se opravijo

- **obdolženec** oz. njegov **zagovornik** in **oškodovanec** pa lahko med preiskavo predlagajo preiskovalnemu sodniku, naj opravi posamezna preiskovalna dejanja, od katerih pričakujejo korist za lastne interese v postopku
- če se preiskovalni sodnik s predlogom ne strinja, zahteva, naj o njem odloči zunajobravnavni senat

PREGLED SPISOV IN DOKAZNEGA MATERIALA

- stranke in oškodovanec lahko med preiskavo pregledajo spise in si ogledajo dokazne predmete
- ta pravica se jim lahko odreče zaradi razlogov varnosti ali obrambe države (*v tem primeru lahko pregleda spise in si ogleda dokazne predmete le državni tožilec – njemu ni možno odreči pregleda spisov in ogleda predmetov*)
- zakon določa celo, da sme preiskovalni sodnik med preiskavo pozvati stranki, naj se seznanita z izvedenimi dokazi in podata predloge za izvedbo novih dokazov – to se redno uporablja, vendar bi bilo koristno za tehnično izvedbo preiskave in za razčiščevanje spornih vsebinskih vprašanj

HIŠNA PREISKAVA

I. POJEM HIŠNE PREISKAVE

- hišna preiskava je po odvzemu prostosti **najhujši poseg v človekove pravice**
- gre za poseg v ustavno **invaziven poseg v ustavno pravico** nedotakljivosti stanovanja, **še preden je izrečena pravnomočna sodba**, zaradi interesov kazenskega pravosodja
- **hišna preiskava** je preiskava stanovanja in drugih prostorov obdolženca ali drugih oseb ter stvari v teh prostorih (*omare, postelje, obleke, vreče, predali...*)

II. POGOJI ZA HIŠNO PREISKAVO

- hišna preiskava se lahko opravi samo na podlagi **obrazložene pisne odredbe sodišča** (*formalni pogoj*)
 - v odredbi je treba navesti razloge za hišno preiskavo, vendar se obrazložitev ne nanaša na utemeljen sum, ampak na razloge za sum, teh pa ni težko obrazložiti (*dovolj je da policist sumi, da lahko najde dokaze, sumi pa lahko vedno, to pomeni, da lahko kadarkoli dobi odredbo za hišno preiskavo*)
- **sodišče odredi hišno preiskavo, če je verjetno** (*materialni pogoj*):
 - da bo mogoče pri hišni preiskavi obdolženca prijati
 - da se bodo pri hišni preiskavi odkrili sledovi kaznivega dejanja
 - da se bodo pri hišni preiskavi našli pomembni predmeti za kazenski postopek
- **problem:** termin "verjetnost" je presplošen pojem, ne določa stopnje verjetnosti storjenega kaznivega dejanja, je presplošne dokazni standard – dejansko pomeni razloge za sum, kar pa je zelo nizek dokazni standard za tako hud poseg v človekove pravice, poleg tega pa na lahko hišna preiskava pripelje do dokazov, ki jih je mogoče uporabiti v kazenskem postopku – na tem mestu bi pričakovali vsaj utemeljeni sum
- termin verjetnost se uporablja zato, ker je hišno preiskavo mogoče izvesti že v predkazenskem postopku, kjer pa utemeljeni sum formalno še ni podan – to nam poruši celo shemo, ker nimamo varovalke utemeljenega suma

III. POTEK HIŠNE PREISKAVE

- hišna preiskava se najpogosteje opravi v predkazenskem postopku, redkeje v preiskavi

- najprej je treba na podlagi verjetnosti dobiti od sodišča pisno **odredbo o preiskavi**
- pred začetkom preiskave je treba **izročiti odredbo o preiskavi tistemu, pri katerem se preiskava opravlja** (*razen če se pričakuje oborožen odpor, če je potrebno, da se preiskava opravi nepričakovano, če se preiskava opravi v javnih prostorih*)
- pred začetkom preiskave je treba osebo poučiti, da ima **pravico obvestiti odvetnika**, ki je lahko navzoč pri preiskavi – če oseba zahteva navzočnost odvetnika, se začetek hišne preiskave odloži do prihoda odvetnika, vendar najdalj za 2 uri
- pred začetkom hišne preiskave se od tistega, na katerega se nanaša odredba o preiskavi, **zahteva, naj prostovoljno izroči** osebo oz. predmete, ki se iščejo
- hišna preiskava se opravlja med 6. in 22. uro, izven tega časa se opravlja le izjemoma (*če se do 22. ure še ni končala, če se opravlja brez sodne odredbe, če to dovoli preiskovalni sodni*) – zato ker je hišno preiskavo treba opraviti obzirno
- pri hišni preiskavi ima **pravico biti navzoč tisti, čigar stanovanje ali prostor se preiskuje** ali njegov zastopnik
- pri hišni preiskavi **morata biti navzoči dve polnoletni priči** – solenitetni priči, prič ne sme postaviti policija, ampak morata biti neodvisni, imata funkcijo javnosti, zagotavljata korektnost policije (*da ni podtikanja dokazov*), priči prebereta zapisnik in lahko ugovarjata, če mislita, da vsebina zapisnika ni pravilna
- o hišni preiskavi se **napravi zapisnik, ki ga podpišejo**: tisti, pri katerem se je preiskava opravljala, njegov odvetnik in priči – zapisnik o hišni preiskavi ima dokazno vrednost na glavni obravnavi
- pri hišni preiskavi se **zasežejo le predmeti in listine, ki so v zvezi z namenom** posamezne hišne preiskave
- v zapisnik se vpišejo in natančno opišejo zaseženi predmeti in listine, osebi, ki so ji bili predmeti oz. listine zaseženi, se izda potrdilo

IV. IZJEME PRI HIŠNI PREISKAVI

HIŠNA PREISKAVA BREZ NAVZOČNOSTI PRIČ

- hišna preiskava se sme opraviti tudi brez navzočnosti prič, če **ni mogoče takoj zagotoviti** njihove **navzočnosti** in bi bilo **nevarno odlašati s preiskavo** (*spet premalo natančno določeno kdaj je to*)
- **razlogi** za preiskavo brez navzočnosti prič **morajo biti navedeni v zapisniku** (218/3)

HIŠNA PREISKAVA BREZ ODREDBE SODIŠČA

- **hišna preiskava se sme po potrebi opraviti brez odredbe sodišča**
 - če imetnik stanovanja to želi
 - če kdo kliče na pomoč
 - če je treba prijeti storilca kaznivega dejanja, ki je bil zasačen pri samem dejanju (*in flagranti – v tem primeru ima hišna preiskava brez odredbe dokazno vrednost*)
 - če je to potrebno za varnost ljudi in premoženja,
 - če je v stanovanju kdo, ki ga je treba po odredbi pristojnega državnega organa pripreti ali prisilno privedi ali se je zaradi pregona tja zatekel (*v tem primeru ima hišna preiskava brez odredbe dokazno vrednost*)
- če policija vstopi v stanovanje brez odredbe sodišča, se ne napravi zapisnik, ampak se imetniku stanovanja takoj izda potrdilo, v katerem se navede vzrok vstopa v stanovanje (218/2)
- če se opravi tudi hišna preiskava se je treba ravnati po določbah o hišni preiskavi
- **problem**: zakon pravi, da sme policija po potrebi opraviti preiskavo – to je spet zelo nedoločen termin, ki ga je mogoče različno razlagati, subjektivna ocena policistov, kdaj bodo izvedli preiskavo, kot neka oblika skrajne sile
- pri nas se hišne preiskave brez odredbe sodišča prepogosto dogajajo

V. IZKLJUČITEV DOKAZNE VREDNOSTI HIŠNE PREISKAVE

- **sodišče ne sme opreti svoje odločbe na dokaze, pridobljene s hišno preiskavo**:
 - če je bila hišna preiskava opravljena brez odredbe sodišča

- če je bila hišna preiskava opravljena brez oseb, ki morajo biti navzoče
- če za hišno preiskavo brez odredbe sodišča in brez navzočnosti prič niso bili izpolnjeni pogoji

VI. PLAIN VIEW DOKTRINA V ZKP

- če se pri hišni preiskavi najdejo predmeti, ki niso v zvezi s kaznivim dejanjem, zaradi katerega je bila preiskava odrejena, in ti predmeti kažejo na drugo kaznivo dejanje, se tudi ti predmeti zasežejo
- o najdbi se sporoči državnemu tožilcu, da začne kazenski pregon
- če državni tožilec spozna, da ni razloga za pregon, se ti predmeti takoj vrnejo
- ta določba je premalo natančna
- ta člen opredeljuje le način ravnanja z dokazi pridobljenimi pri plain view, medtem ko o zakon molči o kriterijih, ki veljajo za plain view – tu so pomembne ugotovitve ameriških sodišč
- treba uporabiti plain view doktrino in kriterije, ki veljajo zanjo

VII. PRIMERI, KI SE NAVEZUJEJO NA HIŠNO PREISKAVO

HIŠNA PREISKAVA OB ARETACIJI

CHIMEL v. CALIFORNIA – OBSEG HIŠNE PREISKAVE OB ZAKONITI ARETACIJI NA DOMU

- **problem:** policisti so obdolženca z odredbo aretirali na njegovem domu (*pri nas tega ne poznamo*), poleg tega pa so opravili še temeljito hišno preiskavo, čeprav niso imeli odredbe za hišno preiskavo, več kot eno uro so brskali po hiši in zasegli večjo količino kovancev, medalj žetonov
- ali je preiskava obdolženčevega doma na podlagi zakonite aretacije brez odredbe za hišno preiskavo upravičena?
- ali je mogoče reči, da je preiskava celotne hiše opravičena kot stranski dogodek ob aretaciji?
- ko **policist opravlja aretacijo** lahko **preišče osebo** z namenom, da odstrani kakršnokoli orožje, ki bi ga aretirani uporabil za upiranje aretaciji ali pobeg – iz tega izhaja, da policist, ki vrši aretacijo, lahko popolnoma upravičeno išče in zaseže kakršnekoli dokaze, ki so pri aretirancu, da jih ta ne skriva ali ne uniči (*pri nas lahko policist, ko odvzame osebi prostost brez odredbe in brez prič opravi osebno preiskavo, če je podan sum, da ima oseba orožje za napad, ali sum, da bo odvrгла, skrila ali uničila predmete, ki mu jih je treba vzeti kot dokazilo v kazenskem postopku*)
- **podobno pravilo se mora nanašati tudi na prostor**, v katerega aretirani lahko poseže z namenom, da bi zgrabil orožje ali dokazni predmet – iz tega izhaja, da je od aretaciji na domu dovoljeno preiskati prostor, ki ga ima aretiranec pod svojim neposrednim nadzorom, vendar za preiskavo katerekoli druge sobe razen tiste, v kateri se opravi aretacija, podobno opravičilo ne obstaja
- če bi to dovolili, bi policisti brez utemeljenega suma, ki je potreben za preiskavo (*pri nas so dovolj razlogi za sum*), osumljenca raje aretirali doma kot kje drugje, saj bi poleg aretacije lahko izvršili še hišno preiskavo brez naloga
- obseg preiskave v konkretnem primeru je bil torej neupravičen, zaseženi dokazi so torej nezakoniti

WARDEN v. HAYDEN – IZJEMNI PRIMERI, KO JE DOVOLJENA HIŠNA PREISKAVA BREZ ODREDBE OB ARETACIJI NA DOMU

- **problem:** obdolženec je izvršil oborožen rop in zbežal, dva moška sta ga zasledovala in videla, kako je izginil v hišo, nato sta poklicala policijo; ko je prišla policija so vstopili v hišo, našli so obdolženca, in ga aretirali, poleg tega so našli orožje in njegovo obleko v pralnem stroju, pod vzmetnico strelivo, v predalu pa naboje za puško
- v tem primeru sta bila zaradi spleta okoliščin vstop brez odredbe in preiskava sta bila veljavna
- policisti so ravnali upravičeno, ko so vstopili v hišo in pričeli iskati moža, čigar opis so poznali ter orožje, ki ga je možki uporabil pri ropu in bi ga lahko tudi proti njim
- policistom ti treba zavlačevati postopka preiskovanja, če bi to ogrozilo njihova življenja ali življenja drugih
- v takih primerih mora biti dovoljen okvir preiskave tako širok, kolikor je to upravičeno potrebno, da se onemogoči storilčev pobeg ali odpor
- **izjeme, ki dovoljujejo za preiskavo ob aretaciji, čeprav ni odredbe so:**

- hot pursuit (*vročje prijetje*)
- search to intended to arrest (*iskanje, da bi aretirali nekoga*)

PLAIN VIEW

- **plain view doktrina:** kaj se zgodi, če policist pri preiskavi najde predmete, ki niso v zvezi s kaznivim dejanjem, zaradi katerega je bila preiskava odredjena, ampak kažejo na drugi kaznivo dejanje? – v določenih okoliščinah lahko policist brez odredbe in brez utemeljenega suma zaseže predmete, ki imajo obremenilno dokazno vrednost v nekem drugem kaznivem dejanju, ne pa v kaznivem dejanju ki ga preiskujejo – izpolnjeni morajo biti določeni pogoji, da je tak dokaz dopusten
- preiskava mora biti zakonita: preiskava kaznivega dejanja, pri katerem so našli predmete, ki kažejo na drugo kaznivo dejanje, mora biti zakonita, policist mora imeti odredbo in utemeljen sum (*pri nas je itak vseeno, ker ni treba da ima policist utemeljen sum, ampak so dovolj razlogi za sum*) – zaseg je legitimen tudi, če gre za katero od priznanih izjem: hot pursuit in search intended to arrest
- najdba mora biti nenadejana: policisti ne smejo vnaprej vedeti, da bodo ob preiskavi našli kaj obremenilnega, razen tistega, za kar imajo odredbo – sicer bi lahko policisti nekoga sumili za težje kaznivo dejanja, ampak zanj ne bi imeli utemeljenega suma, bi pa imeli utemeljen sum, za neko lažje kaznivo dejanje, za katero bi zahtevali odredbo za preiskavo, v kateri bi potem našli dokaze za težje kaznivo dejanje – s tem bi obšli utemeljen sum (*pri nas to ni problematično, ker ne potrebuješ utemeljenega suma, da dobiš odredbo*)
- predmet mora biti vidno na očeh: način iskanja mora biti tak, da je preiskava zakonita, ko najdejo tisto, zaradi česar je bila preiskava odredjena morajo prenehati z iskanjem – če policisti iščejo truplo jim ni treba pogledati v vsak najmanjši predalček in potem odkrijejo drogo, tak dokaz ni dovoljen
- obremenilna narava najdenih stvari mora biti neposredno očitna: že ko policisti prvič vidijo predmet, morajo imeti utemeljen sum, da je predmet inkriminatoren, brez dodatnega raziskovanja

COOLIDGE v. NEW HAMPSHIRE (določa meje doktrine plain view)

- **problem:** ob avtocesti so našli truplo umorjene deklice, začelo se je obsežno preiskovanje; osumili in aretirali so obdolženca, ki naj bi deklico peljal v svojem avtu; državni tožilec je izdal odredbo za preiskavo avtomobila; avto so odvlekli na policijsko postajo in ga preiskali; našli so mikrosledove in jih uporabili kot dokaz proti obdolžencu
- tu je glavna napaka to, da je tožilec izdal odredbo za preiskavo avtomobila, namesto da bi dobil sodno odredbo
- tožilstvo je skušalo opravičiti zaseg in preiskavo avtomobila brez odredbe, s sklicevanjem na plain view doktrino – češ, da naj bi bil avto zločinsko orodje in so ga lahko zasegli, ker je bil neposredno na očeh
- doktrina plain view se v tem primeru ne more uporabiti, ker bi policisti lahko pridobili veljavno sodno odredbo
- tožilstvo je vedelo so kako izgleda avtomobil, kje se nahaja in ko so ga prišli iskat so vedeli, da ga bodo zasegli – tak zaseg je protiustaven in dokazi, pridobljeni v preiskavi so nedopustni

HORTON v. CALIFORNIA (omili pogoje plain view, obide nenadejanost)

- v tem primeru sodišče omili pogoje za plain view, ker meni, da nenadejanost ni nujni pogoj za plain view
- **problem:** policist je preiskoval rop in je imel odredbo za zaseg naropanih stvari, ne pa tudi za zaseg orožja; ko je policist preiskal obdolženčevo stanovanje, ni našel naropanih stvari, našel pa je orožje, ki je bilo neposredno na očeh in ga zasegel; priznal je, da so ga medtem, ko je iskal naropane stvari, zanimali tudi drugi dokazi, ki bi obdolženca obremenili, še posebej orožje – zaseženih dokazov torej ni odkril nenadejano.
- v tem primeru je preiskavo opravičila sodna odredba, zaseg pa doktrina plain view, s tem da so kot kriterij odpravili nenadejanost, saj naj bi bil čisto subjektivne narave
- **problem** je, da ta doktrina ne loči med preiskavami in zasegi – preiskava posega v zasebnost, zaseg pa v v lastnikov oblastveni interes, onemogoča mu posest

OSEBNA PREISKAVA

I. POGOJI ZA IZVEDBO OSEBNE PREISKAVE

- hišna preiskava se lahko opravi samo na podlagi **obrazložene pisne odredbe sodišča** (*formalni pogoj*)

- **osebna preiskava** se sme opraviti, če je verjetno, da se bodo pri preiskavi našli sledovi in predmeti, ki so pomembni za kazenski postopek (214/2)

II. POTEK OSEBNE PREISKAVE

- najprej je treba na podlagi verjetnosti dobiti od sodišča pisno **odredbo o preiskavi**
- pred začetkom preiskave je treba **izročiti odredbo o preiskavi tistemu, pri katerem se preiskava opravlja**
- pred začetkom preiskave je treba osebo poučiti, da ima **pravico obvestiti odvetnika**, ki je lahko navzoč pri preiskavi – če oseba zahteva navzočnost odvetnika, se začetek hišne preiskave odloži do prihoda odvetnika, vendar najdalj za 2 uri
- pred začetkom hišne preiskave se od tistega, na katerega se nanaša odredba o preiskavi, **zahteva, naj prostovoljno izroči** osebo oz. predmete, ki se iščejo
- pri osebni preiskavi **morata biti navzoči dve polnoletni priči** – solenitetni priči, prič ne sme postaviti policija, ampak morata biti neodvisni, imata funkcijo javnosti, zagotavljata korektnost policije (*da ni podtikanja dokazov*)
- če se osebno preiskuje žensko, sme preiskavo opraviti samo ženska in tudi priče so ženske
- o osebni preiskavi se **napravi zapisnik, ki ga podpišejo**: tisti, ki je bil preiskovan, njegov odvetnik in priči – zapisnik o hišni preiskavi ima dokazno vrednost na glavni obravnavi
- pri osebni preiskavi se **zasežejo le predmeti in listine, ki so v zvezi z namenom** posamezne hišne preiskave
- v zapisnik se vpišejo in natančno opišejo zaseženi predmeti in listine, osebi, ki so ji bili predmeti oz. listine zaseženi, se izda potrdilo

III. IZJEME PRI OSEBNI PREISKAVI

OSEBNA PREISKAVA BREZ ODREDBE IN BREZ NAVZOČNOSTI PRIČ

- policisti smejo opraviti osebno preiskavo **brez odredbe sodišča in brez navzočnosti prič** (218/4):
 - ko izvršujejo sklep po privedbi
 - ko komu vzamejo prostost, če je podan sum, da ima ta orožje za napad ali sum, da bo odvrigel skril ali uničil predmete, ki mu jih je treba vzeti kot dokazilo v kazenskem postopku
- termin "sum" je spet premalo določen, vsekakor pa to ni utemeljen sum, ampak razlogi za sum
- to pomeni, da ti lahko policisti ko ti odvzamejo prostost, zraven opravijo še osebno preiskavo brez prič in brez odredbe sodišča, če imajo razloge za sum (*to jih imajo vedno*)

IV. IZKLJUČITEV DOKAZNE VREDNOSTI OSEBNE PREISKAVE

- **sodišče ne sme opreti svoje odločbe na dokaze, pridobljene z osebno preiskavo**:
 - je bila osebna preiskava opravljena brez odredbe sodišča
 - je bila osebna preiskava opravljena brez navzočnosti prič
 - za osebno preiskavo brez odredbe sodišča in navzočnosti prič niso bili izpolnjeni pogoji

ZASLIŠANJE OBDOLŽENCA IN NJEGOVE PRAVICE

I. POJEM ZASLIŠANJA OBDOLŽENCA

- zaslišanje obdolženca je procesno dejanje, s katerim pridemo do **izpovedbe obdolženca**
- obdolženec ima v mešanih postopkih **dvojno naravo**
 - subjekt postopka: je enakopravna stranka v postopku, ima pravico do obrambe, lahko zastopa lastne interese
 - objekt postopka: je pomembno dokazno sredstvo, obdolženčeva izpovedba, dana v preiskavi ali na glavni obravnavi je pomemben dokaz, obdolženec je vir informacij zoper samega sebe (*vendar se zagovarja in je dokazno sredstvo le pod pogojem, če na to prostovoljno pristane*)

II. ZASLIŠEVANJE OBDOLŽENCA V PREDKAZENSKEM POSTOPKU

- **policija** ima v okviru zbiranja obvestil v predkazenskem postopku, pravico **spraševati in zahtevati od ljudi različna pojasnila** o kaznivem dejanju (*tudi od osumljenca*)
- policija osebe ponavadi povabi na **informativni razgovor**
- oseba, ki je povabljena na informativni razgovor, se je **dolžna odzvati vabilu**, sicer jo prisilno privedejo
- spraševani ljudje **niso** zaslišani kot **priče**, kot **obdolženci** ali kot **izvedenci**
- policija tem osebam **ne daje nobenega pouka o njihovih pravicah**, saj te osebe nimajo nobenega statusa in zato tudi ne nobenih pravic, ki bi bile vezane na njihov status
- **postopek** v teh fazi **še ni osredotočen** na obdolženca
- oseba **ni dolžna odgovarjati na vprašanja** policije in lahko **kadarkoli odide**
- če je osebi policija ne dovoli oditi ali ji **odvzame prostost**, pa je očitno, da se je **postopek že začel osredotočati** nanjo – zato ji **pripadejo vse pravice**, ki sicer pripadajo obdolžencu
- izjava, ki jo da oseba policiji, **nima dokazne vrednosti** na glavni obravnavi

III. ZASLIŠANJE OBDOLŽENCA V PREISKAVI

- **preiskovalni sodnik** zasliši obdolženca včasih že v predkazenskem postopku
 - če bi bilo z zaslišanjem nevarno odlašati
 - če mu policija privede osumljeno osebo zaradi odreditve pripora
- ponavadi pa je obdolženec zaslišan v preiskavi, ko se je postopek že osredotočil nanj, saj je podan utemeljen sum, da je storil kaznivo dejanje
- zaslišanje opravlja preiskovalni sodnik po strogih formalnih predpisih

PRAVICE OBDOLŽENCA OB ZASLIŠEVANJU

- obdolžencu je treba **povedati katerega dejanja je obdolžen in kaj je podlaga za obdolžitev** (5)
- obdolžencu je treba omogočiti da neovirano pripoveduje o dogodku in da se **izjavi o obremenjujočih dokazih in da navede dokaze v svojo korist** (5/2, 227/5)
- obdolženec ima **pravico do molka** – ni dolžan zagovarjati ali odgovarjati na vprašanja, vendar ga je treba poučiti o tem, da si utegne s tem otežiti zbiranje dokazov za svojo obrambo
- obdolženec ima **privilegij zoper samoobtožbo** – če se obdolženec odloči, da se bo zagovarjal ni dolžan izpovedati zoper sebe ali svoje bližnje
- obdolženec ima **pravico do zagovornika**, ki si ga obdolženec izbere izmed odvetnikov; če si obdolženec ne more zagotoviti zagovornika, pa ga želi imeti, mu ga mora postaviti sodišče na stroške države; če si ne vzame zagovornika sam, mu ga postavi sodišče, če je obramba obvezna
- zagovornik mora biti navzoč pri zaslišanju obdolženca, razen:
 - če se je obdolženec odpovedal tej pravici in obramba ni obvezna (*če je obramba obvezna mora biti navzoč*)
 - če zagovornik ni navzoč, čeprav je bil obvešččen o zaslišanju
 - če si obdolženec za prvo zaslihanje ni zagotovil zagovornika v 24 urah od pouka o pravici do zagovornika

POTEK ZASLIŠANJA

- obdolženec se je dolžan odzvati vabilu naj pride na zaslihanje, sicer ga je mogoče prisilno privedi
- ko je obdolženec prvič zaslišan, se vzamejo njegovi osebni podatki
- obdolženca se opozori na njegove pravice (*glej zgoraj*)
- obdolženca se zaslišuje ustno, dovoli se mu uporabljati njegove zapiske
- obdolženec najprej neovirano pripoveduje o dogodku, potem pa se mu lahko postavljajo še dodatna vprašanja – vprašanja ne smejo biti sugestivna in kaptiozna, obdolženu na vprašanja ni treba odgovarjati
- obdolženčeva izpovedba se zapiše v zapisnik v obliki pripovedovanja – vprašanja in odgovori se le izjemoma vpišejo v zapisnik, obdolženec lahko svojo izpovedbo sam narekuje na zapisnik

IV. ZASLIŠANJE OBDOLŽENCA NA GLAVNI OBRAVNAVI

- na glavni obravnavi zasliši obdolženca **predsednik sodečega senata**
- za to zaslihanje veljajo enake določbe, kot za zaslihanje obdolženca v preiskavi

V. IZKLJUČITEV DOKAZNE VREDNOSTI ZASLIŠANJA OBDOLŽENCA

- kršitve pravic obdolženca so sankcionirane s procesnimi sankcijami (*izločitev nezakonitih dokazov*), nekatere pa so predvidene kot posebna kazniva dejanja
- **sodišče ne sme opreti svoje odločbe na dokaze, pridobljene zaslišanjem obdolženca:**
 - če se je proti obdolžencu uporabljala sila, grožnja ali druga sredstva, da bi se dosegla izjava ali priznanj
 - če je obdolženec zaslišan brez navzočnosti zagovornika (227/9)

VI. PRIMERI, KI SE NAVEZUJEJO NA ZASLIŠANJE OBDOLŽENCA

- bistveno je vprašanje, **kdaj obdolžencu pripadejo njegove pravice**, ki jih ima ob zaslišanju – to so pravica do molka, privilegij zoper samoobtožbo in pravica do zagovornika
- obdolženec **pridobi te pravice v neki kritični faza postopka** – treba je določiti kdaj je kritična faza

PRAVICA DO ODVETNIKA NA ZASLIŠANJU PRED VLOŽITVIJO OBTOŽNICE ESCOBEDO v. ILLINOIS

- **problem:** osumljenec je bil osumljen umora, formalno mu je bila odvzeta prostost, kljub temu, da še ni bil obtožen; začeli so ga zasliševati, da bi iz njega izvlekli priznanje, osumljencu pa so kljub njegovi zahtevi onemogočili stik z odvetnikom; nazadnje je osumljenec na prigovarjanje obtožil sosterilca in s tem izdal še sebe – policisti so trdili, da obtožbe še ni bilo, da formalni postopek še ni tekel in zato ni imel pravice do odvetnika
- iz tega primera izhaja, da je **pomembno, kdaj se preiskava začne osredotočati na osumljenca, ne pa kdaj se postopek formalno začne**
- **preiskava je neosredotočena**, če policija samo poizveduje o kaznivem dejanju in tipa v temi, ko še nima določenega osumljenca, na katerega bi se preiskava osredotočila
- **preiskava je osredotočena**, ko policija sama pride do sklepa, da je dejanje storil čisto določeni osumljenec, takrat policija preneha poizvedovati, postavi neki predpostavki o krivdi in začne zbirati dokaze za potrebe bodoče obtožbe in za rzsodbo – v tem trenutku začne prihajati do konfliktov med državo in posameznikom, posameznik pa je glede na državo v podrejenem položaju, zato potrebuje zaščito, da se njegov položaj izenači
- **ko se preiskava začne osredotočati na osumljenca**, osumljencu začnejo **pripadati vse njegove pravice**
- v tem primeru se je **preiskava začela osredotočati** na osumljenca, ko so ga **začeli zasliševati**, da bi iz njega izvlekli priznanje – v tem trenutku pa je osumljencu **začela pripadati tudi pravica do odvetnika**
- to **zaslišanje je bilo kritična faza postopka**, kjer bi osumljencu prav ob zaslišanju pomoč zagovornika najbolj koristila, čeprav obtožnica še ni bila vložena
- ker ob obdolžencu ni bilo zagovornika, se ni zavedal, da je njegovo priznanje, da je sosterilec zanj enako škodljivo, kot če bi priznal, da je storilec – **če bi imel ob sebi odvetnika, bi mu v tem občutljivem položaju lahko svetoval o njegovih pravicah**
- če bi pravico do zagovornika obdolženec dobil šele s trenutkom, ko se začne proces pred sodiščem, ker bi to izničilo pomen glavne obravnave – pravica do odvetnika na glavni obravnavi nima pomena, če je zadeva praktično že odločena z zaslišanjem, takrat mu tudi najboljši odvetnik ne more več pomagati

PRAVICE OBDOLŽENCA NA ZASLIŠANJU PO VLOŽITVI OBTOŽNICE

SPANIO v. NEW YORK

- **problem:** zoper obdolženca je bila že vložena obtožnica in prostovoljno se je predal policiji; policisti so ga začeli zasliševati, obdolženec pa je po navodilu odvetnika molčal, vmes je še nekajkrat pa prosil, če bi smel govoriti z odvetnikom; policisti so zavrnilo njegovo prošnjo; nazadnje so izrabili njegovega prijatelja iz mladosti, ki je bil policist, da je z lažjo izvlekel iz obdolženca priznanje
- v tem primeru pa so policisti **namenoma so prezrli obdolženčeve prošnje, da bi prišel v stik z odvetnikom**, saj je to policiji omogočilo proizvesti bistvene dokaze zoper obdolženca (*priznanje*), ki so zadostovali za obsodbo
- s tem je **prišlo do kršitve že uveljavljenega načela, da ima obdolženec pravico do zagovornika** ne le na sojenju, temveč tudi pri pripravah na sojenje in ko se preiskava osredotoča nanj
- v tej fazi je prisotnost odvetnika bistvena, saj odvetnik obdolžencu lahko nudi pravno pomoč, nadzoruje postopek in zagotavlja, da ne pride do nepravilnosti – skratka ščiti obdolženca
- poleg tega pa je **obdolžencu pripadal tudi privilegij zoper samoobtožbo** – ker je bila zoper njega že vložena obtožnica, ki je jasno nakazovala prehod v začetek formalnega kazenskega postopka

- od trenutka, **ko policija izoblikuje hipotezo o krivdi storilca in poskuša obsoditi obdolženca, mu pripade privilegij zoper samoobtožbo** – hipoteza o krivdi storilca pa je gotovo izoblikovana že, ko policija zaslišuje osumljenca, zato osumljencu že ob zaslišanju pripada privilegij zoper samoobtožbo

CELOVITA UREDITEV PRAVIC OSUMLJENCA NA ZASLIŠANJU

MIRANDA v. ARIZONA

- **kustodialno zaslišanje** pomeni postavljanje vprašanj s strani in na pobudo organov pregona, potem ko so osebo pripravili ali ji kako drugače omejili prostost
- **problem kustodialnega zasliševanja** je bil ta, da je ponavadi potekalo v zasebnosti, kjer je bil obdolženec odrezan od zunanjega sveta, ne da bi ga obvestili o ustavnih pravicah, poleg tega je bil podvržen zastraševalnim metodam zasliševanja – v kustodialnih zaslišanjih je torej obstajala očitna **nevarnost samoobtoževanja**
- sčasoma, se je privilegij zoper samoobtožbo uveljavil tudi med kustodialnim zaslišanjem, ko je bila obdolžencu odvzeta prostost – tožilstvo ni smelo uporabiti izjav, ki so izhajale iz takega zaslišanja, razen če so obdolženca ustrezno in učinkovito opozorili na njegove pravice, kar je varovalo privilegij zoper samoobtožbo
- razvil se je sklop pravic, s katerimi morajo organi pregona seznaniti obdolženca, ko mu odvzamejo prostost

MIRANDA RIGHTS

- sklop pravic, ki se imenuje miranda rights **opredeljuje vsebino privilegija zoper samoobtožbo**
- **pravica do molka**
 - priprti osebi, ki jo bodo zaslišali, morajo na samem začetku jasno povedati da ima pravico molčati
 - če obdolženi želi izkoristiti svojo pravico do molka, morajo zasliševalci to spoštovati in zasliševanje končati
 - zasliševalci morajo obdolžencu priznati to pravico, kadarkoli bi jo želel izvrševati
 - izjava, pridobljena po tem, ko je oseba začela uporabljati pravico do molka, se domneva da je rezultat prisile
- **vsako izjavo, ki jo poda lahko uporabijo kot dokaz proti njemu:**
 - opozorilo na pravico do molka mora biti vedno spremljano s pojasnilom, da bodo vse, kar bo posameznik povedal na sojenju uporabili zoper njega
 - to je pomembno zato, da se posameznik zaveda tudi posledic privilegija, ki bodo nastopile če se mu odpove
- **pravica do zagovornika:**
 - pomeni pravico do posvetovanja z odvetnikom in pravico do odvetnikove navzočnosti na zaslišanju
 - navzočnost odvetnika je nujna, saj zagotavlja da se obdolženi neovirano odloči o pravici do molka
 - z odvetnikovo pristojnostjo med zaslišanjem se policijska prisila zmanjša, če se zaslišani odloči, da bo govoril
 - če oseba ne zahteva odvetnika, to še ne pomeni, da se odpoveduje tej pravici – oseba, ki ne zahteva odvetnika očitno ne pozna svojih pravic, kar kaže na to, da ga verjetno najbolj potrebuje
 - če obdolženec zahteva odvetnikovo navzočnost na zaslišanju, morajo zasliševalci prenehati z zasliševanjem, dokler odvetnik ne pride
 - če odvetnik ne more priti v razumnem roku, mora policija spoštovati odločitev obdolženca, da bo molčal
 - če se zasliševanje nadaljuje brez odvetnikove prisotnosti in oseba poda izjavo, mora država dokazati, da je bila odpoved pravici do zagovornika in pravici do molka prostovoljna, zavestna in razumna
- **če si obdolženec ne more privoščiti zagovornika, mu ga po uradni dolžnosti zagotovi država:**
 - država ne sme prezreti obdolženčeve zahteve po odvetniku, če si ga ta ne more plačati
 - finančna sposobnost ne sme biti v povezavi z obsegom pravic obdolženega med zaslišanjem
 - privilegij zoper samoobtožbo se nanaša na vse ljudi, bogate in revne – država ne sme izkoriščati revščine
 - obdolženca je treba obvestiti o tem, da mu bodo odvetnika imenovali po uradni dolžnosti, v kolikor si ga ne bo mogel sam plačati
- danes so opozorila o pravicah nujni pogoj, da država lahko katerokoli obdolženčevo izjavo uporabi kot dokaz
- če osumljenec ni obveščen o svojih pravicah, se vsako priznanje šteje za izsiljeno
- osebo je treba nujno opozoriti na njene pravice **če je oseba zadržana na policijski postaji ali če so osebi kako drugače občutno omejili prostost in je v tej situaciji podvržena zasliševanju**
- s tem osebo opozorijo, da je že v kazenskem postopku in da je preiskava že osredotočena

- ko so ta opozorila enkrat podana ima obdolženec možnost da se odloči, kako bo ravnal
- če se zaslišani odpove tem pravicam in poda izjavo, je breme dokazovanja odpovedi na strani države

OMEJENOST PRIVILEGIJA ZOPER SAMOOBTOŽBO IN PRAVICE DO MOLKA MURRAY v. UNITED KINGDOM

- obdolženec ima sicer pravico do molka in privilegij zoper samoobtožbo, vendar pa ti dve **pravici nista absolutni pravici, ki bi ju obdolženec lahko užival brez omejitev**
- včasih ima obdolženčev molk med kazenskim postopkom zanj lahko tudi **negativne posledice**
- **kadar se zahteva obdolženčeva razlaga glede dokazov, ki jih je navedla obtožba** (*ko sodišče poskuša oceniti te dokaze*) je mogoče upoštevati tudi obdolženčev molk kot dokaz zoper njega
- iz molka je dovoljeno potegniti nekatere za obdolženca neugodne sklepe vendar samo **v natančno določenih okoliščinah** in **če po zdravi pameti** lahko izpeljemo sklep, da obdolženec nima pojasnila in da je kriv
- kdaj dokaz zahteva odgovor in kdaj ne je stvar konkretnega primera
- izpeljava logičnih sklepov iz molka pa **ne sme povzročiti prenosa dokaznega bremena s tožilstva na obrambo**, ker bi to povzročilo kršitev domneve nedolžnosti
- v tej kritični fazi je treba obdolžencu zagotoviti **pravico in dostop do zagovornika** s katerim reši dilemo, ki se nanaša na njegovo obrambo – ali naj se odloči za molk in se lahko zoper njega izpeljejo neugodni sklepi ali naj se odloči za prekinitev molka in tvega prejudiciranje svoje obrambe ter možnost izpeljave sklepov proti njemu

ZASLIŠANJE PRIČE

I. POJEM PRIČE

- **priča** je oseba, ki ni obdolženec ali izvedenec, za katero je verjetno, da bi mogle kaj povedati o kaznivem dejanju in storilcu in o drugih pomembnih okoliščinah
- izjava priče, do katere pridemo z zaslišanjem je eno izmed **najbolj klasičnih dokaznih sredstev**
- položaj priče je precej slab – zakon je do priče strog, od nje se veliko zahteva, hkrati pa je nenehno pod sumom, da je nezanesljiva in pristranska, razmeroma malo se ščiti njeno dostojanstvo
- priča se je dolžna **odzvati vabilu, pričati in govoriti resnico**
- če se priča ne odzove vabilu jo je mogoče prisilo privedi, če pa krivo priča, gre za kaznivo dejanje

II. KDO JE LAHKO PRIČA

- kot priče so lahko zaslišani oškodovanec, subsidiarni tožilec in zasebni tožilec
- **nekaterih prič ni dopustno zaslišati**
 - tistega ki bi z izpovedbi kršil varovanje uradne ali vojaške dolžnosti
 - obdolženčevega zagovornika o tem, kar mu je zaupal obdolženec
- **nekatero priče so oproščene pričanja** – sodišče mora ti priče opozoriti na privilegij, da jim ni treba pričati, lahko pa se same odločijo, da bodo pričale, v tem primeru zanje veljajo vse dolžnosti, kot za ostale priče
 - obdolženčevi sorodniki in bližnje osebe
 - verski spovednik o tistem, o čemer mu je povedal obdolženec
 - odvetnik, zdravnik, socialni delavec, psiholog, ali druga oseba, ki je izvedela za dejstva pri opravljanju poklica in zanjo velja dolžnost, da mora ohraniti kot tajnost tisto, kar je izvedela pri opravljanju poklica

III. POTEK ZASLIŠANJA

- priče se vabijo s pisnim vabilom
- priče se zaslišujejo vsaka zase in brez navzočnosti drugih prič

- pričo je treba opomniti, da je dolžna govoriti resnico in da ne sme ničesar zamolčati, opozoriti jo je treba, da je kriva izpovedba kaznivo dejanje
- priča daje odgovore ustno
- priča mora najprej povedati vse, kar ve o zadevi (neovirano pripoveduje o dogodku), nato se ji postavljajo dodatna vprašanja
- priča ni dolžna odgovarjati na posamezna vprašanja, če je verjetno, da bi s tem spravila sebe ali svojega bližnjega v hudo sramoto, znatno materialno škodo ali v kazenski pregon
- možna je začasna odstranitev obdolženca z naroka za zaslišanja priče (*ali z glavne obravnave*), če obstaja bojazen, da bo izpoved priče zaradi tega neverodostojna
- za varovanje priče, je možno zaslišanje brez razkritja njene identitete in z uporabo tehničnih sredstev – preiskovalni sodnik izda poseben sklep, s katerim se zagotovi anonimnost priči
- priče je mogoče soočiti, če se njihove izpovedbe ne ujemajo – soočita se samo dve priči naenkrat

IV. IZKLJUČITEV DOKAZNE VREDNOSTI ZASLIŠANJA PRIČE

- **sodišče ne sme opreti svoje odločbe na dokaze, pridobljene zaslišanjem priče:**
 - če je bila izpovedba priče izsiljena s silo, grožnjo ali kakšnim drugim sredstvom (*zdravniški posegi, sredstva ki vplivajo na voljo pri izpovedovanju*),
 - če je zaslišana priča, ki ne bi smela biti zaslišana kot priča
 - če priča, ki ni bila dolžna pričati ni bila poučena o pravici
 - če se pouk in odpoved pričevanju nista zapisali v zapisnik
 - če je bil zaslišan mladoletnik, ki ni mogel razumeti pomena pravice, da ni dolžan pričati (237)

ZASEG PREDMETOV, OGLED IN IZVEDENSTVO

I. ZASEG PREDMETOV

- **zaseg predmetov** je preiskovalno dejanje, s katerim se pridobi stvari, pomembne za kazenski postopek
- izročitvena dolžnost je **splošna državljanska dolžnost izročitve predmetov na zahtevo sodišča ali policije**, kdor ima predmete, pomembne za kazenski postopek, jih mora izročiti na zahtevo sodišča
- za zaseg predmetov je potrebna **pisna odredba sodišča**
- o zasegu predmetov se napravi **zapisnik**, v katerem se navede, kje so bili predmeti najdeni, in poda opis predmetov, za zasežene predmete se izda **potrdilo**
- predmeti, ki se začasno zasežejo med kazenskim postopkom, se vrnejo lastniku ali imetniku, če se postopek ustavi in če ni razlogov, da se odzamejo trajno

II. OGLED

- ogled je procesno dejanje, pri katerem se z neposrednim opazovanjem ugotavlja za postopek pomembna dejstva
- rezultat neposrednega ugotavljanja dejstev se vpiše v zapisnik
- najbolj pogost je ogled kraja storitve kaznivega dejanja, ki se opravi po kaznivem dejanju
- ogled se najbolj pogosto izvaja v fazi predkazenskega postopka, v tej fazi je težko zagotoviti kontradiktornost, ker procesne vloge še niso določene
- **rekonstrukcija dogodka** je posebna vrsta ogleda, opravi se tako, da se dejanja ali situacije ponovijo v istih razmerah – namen je preveriti izvedene dokaze in ugotoviti dejstva, ki so pomembna za razjasnitev stvari
- ogled opravlja preiskovalni sodnik, če pa ne more takoj priti na kraj dejanja, lahko ogled v predkazenskem postopku opravi policija – ne more pa opraviti obdukcije in izkopa trupla

- ogled med glavno obravnavo opravlja ogled sodeči senat, zunaj glavne obravnave pa zunajobravnavni senat

III. IZVEDENSTVO

- **izvedenec** je oseba, ki s strokovnim znanjem pomaga pri ugotavljanju pomembnih dejstev, ki se lahko ugotovijo le s pomočjo posebnega strokovnega znanja
- sodišče potrebuje pomoč izvedenca, ker določenih dejanskih vprašanj v postopku ne more rešiti samo zaradi pomanjkanja potrebnega strokovnega znanja
- dokazno vrednost izvedenčeve izpovedbe ocenjuje sodnik **po prosti presoji**, vendar je vezan na njegovo izpovedbo, če se ne strinja z mnenjem izvedenca, mora določiti novega izvedenca, če se ne strinja z mnenjem novega izvedenca, mora ugotoviti, da dejstvo, ki se je z izvedencem dokazovalo ni bilo dokazano
- izpovedba izvedenca ima **dokazno vrednost** na glavni obravnavi
- izvedenca praviloma postavi sodišče, ker je izvedenec zamišljen kot pomočnik sodišča
- izvedenec mora imeti potrebno strokovno izobrazbo ali znanje
- **izvedenec ne more biti:**
 - kdor ne sme biti zaslišan kot priča
 - kdor je oproščen dolžnosti pričevanja
 - oškodovanec
- **sodišče ne sme opreti svoje odločbe na dokaze, pridobljene zaslišanjem izvedenca:**
 - če je za izvedenca postavljen nekdo, ki ne sme biti zaslišan kot priča ali je oproščen dolžnosti pričevanja, ali je bilo zoper njega storjeno kaznivo dejanje (251/1)